

Andrzej Kotecki

Kolekcja polskich medalistów

Niepodległość i Pamięć 24/3 (59), 401-405

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej Kotecki

Kolekcja polskich medalistów

Warszawskie Muzeum Sportu i Turystyki jest jedną z najstarszych tego typu instytucji w Europie. Jej początki sięgają roku 1952, kiedy to rozpoczęła swoją działalność na ulicy Rozbrat, by następnie przez długie lata funkcjonować na stadionie zasłużonego warszawskiego klubu „Skra” przy ul. Wawelskiej. Dopiero w roku 2005 Muzeum zostało przeniesione do nowej siedziby, która mieści się w nowoczesnym kompleksie budynków Centrum Olimpijskiego. 5 listopada 2005 roku nastąpiło uroczyste otwarcie nowej siedziby tej placówki muzealnej. Jej zbiory to około 45 tysięcy muzealiów, które są pamiątkami po polskich sportowcach, organizatorach życia sportowego czy klubach sportowych. Oczywiście najcenniejszymi są te, które dotyczą reprezentantów naszego kraju prezentujących najwyższy poziom, z olimpijczykami na czele. Cóż bowiem może być bardziej cennego dla sportowca od medalu Igrzysk Olimpijskich? Prestiżu tego lauru nic nie jest w stanie zdeprecjonować. Chyba, że niestety coraz liczniejsze ostatnio afery dopingowe. Ale to już odrębne zagadnienie i nie miejsce tu, by je rozważać. Choć Polska nie jest potentatem w liczbie zdobytych medali, to od debiutu na Igrzyskach VIII Olimpiady w Paryżu w 1924 polscy reprezentanci zdobyli na letnich i zimowych olimpiadach 273 medale, w tym 65 złotych, 82 srebrne i 126 brązowych. Na tzw. liście wszech czasów daje to Polsce 19 miejsce. Z tej liczby w zbiorach Muzeum Sportu i Turystyki znajduje się 68 medali.

Z okazji 65-lecia działalności Muzeum opublikowało katalog posiadanych medali olimpijskich, począwszy od tych pierwszych z lat międzywojennych. W tym wypadku akurat wiek nie odgrywa tak zasadniczej roli, jak w przypadku innych zabytków. Czas jest oczywiście czynnikiem wpływającym na ich wartość, lecz nie pierwszoplanowym. Najważniejszy jest wysiłek

sportowca włożony w zdobycie medalu – treningi, walka o przewyciężenie własnych słabości i wiele innych czynników.

Tak szczęśliwie się składa, że w tej kolekcji znalazły się pierwsze medale zdobyte dla Polski, w tym również pierwszy medal złoty. Debiut reprezentacji Polski miał miejsce w 1924 roku na Igrzyskach VIII Olimpiady w Paryżu. Ten debiutancki start należy uznać za udany, bowiem reprezentanci naszego kraju przywieźli dwa medale. Srebrny medal zdobyła drużyna polskich kolarzy w składzie Tomasz Stankiewicz, Jan Łazarski, Franciszek Szymczyk i Józef Lange. Drugi, brązowy zdobył Adam Królikiewicz w jeździeckim konkursie skoków przez przeszkody. Na pierwszy złoty medal dla Polski doczekaliśmy się już na następnych Igrzyskach. Na IX Igrzyskach rozgrywanych w Amsterdamie w 1928 roku zdobyła go Halina Konopacka w rzucie dyskiem.

I tak było już na każdej olimpiadzie do roku 1939. Dowodzą tego opublikowane w tym wydawnictwie medale. Z każdej bowiem, Polacy wracali z tymi najcenniejszymi trofeami sportowymi. Po wspomnianych już Paryżu i Amsterdamie, Igrzyska gościły jeszcze w Los Angeles (1932) i Berlinie (1936). Niestety, rozpętana przez kanclerza Adolfa Hitlera, stojącego na czele III Rzeszy II wojna światowa przerwała ten cykl. Choć trzeba tutaj przypomnieć, że pomimo wojny, w obozach jenieckich, gdzie spotykali się jeńcy z różnych państw, działania sportowe o cechach olimpiad miały miejsce. Oczywiście musiały być rozgrywane na zasadach konspiracyjnych. Również pamiątki jenieckiego życia sportowego tamtego czasu znajdują się w warszawskiej kolekcji.

Wróćmy jednak do oficjalnych zmagani olimpijskich, które zostały wznowione niemal tuż po zakończeniu działań wojennych. Jakby na przekór zniszczeniom, pamięci tragedii ludzkich, grozie obozów koncentracyjnych, w 1948 roku odbyły się kolejne Igrzyska XIV Olimpiady. Rozegrano je w Londynie. Nie bez znaczenia był tu fakt, iż był to rok zachowujący cykl czterech lat między poszczególnymi igrzyskami. Ci, co przeżyli koszmar wojny podkreślili w ten sposób, że świat po tej traumie wojennej wraca do normalnego życia. I jak w latach międzywojennych, również start polskich sportowców w tych igrzyskach przyniósł im medale. W kolekcji warszawskiej znajduje się brązowy medal wywalczony przez boksera wagi piórkowej Aleksego Antkiewicza.

Jak przekonuje nas opublikowany album o cechach katalogu, z każdej kolejnej olimpiady, Polacy wracali z medalami. Przełomem w liczbie

zdobytych medali były Igrzyska XVIII Olimpiady w Tokio w 1964 roku. To wówczas zrodził się legendarny już dziś polski, lekkoatletyczny „Wunder Team”. Te rekordowe dla naszego sportu igrzyska rozbudziły nasze apetyty, na rywalizację z największymi wówczas potęgami sportowymi – ZSRR, USA czy Niemiecką Republiką Demokratyczną (NRD). Dziś, przed każdymi igrzyskami, liczymy ile medali możemy zdobyć. Po zakończeniu rozgrywek analizujemy, jak te nadzieje spełnili nasi reprezentanci, a każdy medal staje się niemal świętem narodowym. Ten powiększany każdorazowo dorobek, póki co nie jest w pełni reprezentowany w Muzeum Sportu. Należy jednak mieć nadzieję, że z czasem kolejne medale trafią do tej kolekcji. Możliwe, że w świadomości sportowców, którzy zdobyli ten najbardziej wymarzony laur, zrodzi się duma z faktu, że ich trofeum znajduje się w tak szacownej instytucji¹. Taką nadzieję wyraził również w swoim przesłaniu do czytelników, w tym również sportowców byłych i aktualnych Andrzej Kraśnicki, Prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego: „Jestem pewny, że przekonany o tym, iż najwłaściwszym miejscem dla bezpiecznego i służącego innym przechowywania i ekspozowania olimpijskich trofeów jest Muzeum Sportu i Turystyki, już niebawem dotrze do kolejnych sportowców, a zbiory wzbogacą się o następne medale. Tego szczerze życzę” (s. 10). Możliwe, że wśród argumentów przemawiających za wydaniem tego opracowania, ten aspekt gromadzenia zbiorów był również brany pod uwagę.

Wśród tych medali jest również ten pierwszy zdobyty na Igrzyskach Zimowych w Sapporo w 1972. Jest to złoty medal wywalczony przez Wojciecha Fortunę w konkursie skoków narciarskich na dużej skoczni, za skok na odległość 111 m.

Godnym przypomnienia i uwagi jest fakt, iż na olimpiadach medale zdobywali nie tylko sportowcy, ale również polscy artyści. Wypada tutaj przypomnieć poetę Kazimierza Wierzyńskiego, który na Igrzyskach IX Olimpiady Letniej w Amsterdamie w 1928 roku zdobył złoty medal w konkursie literackim za tom poezji *Laur Olimpijski*. W warszawskiej kolekcji znajduje się złoty medal zdobyty na Igrzyskach XIV Olimpiady w Londynie w 1948 roku przez kompozytora Zbigniewa Turskiego. Tym zaszczytnym laurem nagrodzono jego *Symfonię Olimpijską*.

¹ Trofea sportowe Adama Małysza, w tym również olimpijskie można oglądać w Wiśle na specjalnie zorganizowanej wystawie.

Układ katalogu, obok chronologii, cechuje również bogaty materiał ilustracyjny oraz tekstowy o charakterze historyczno-biograficznym. Każda informacja o medalu, obok oczywiście zdjęcia awersu i rewersu, zawiera zdjęcie medalisty i – o ile takowe było osiągalne, szczególnie w odniesieniu do tych najstarszych wydarzeń – startu, zawodów na olimpiadzie. Część tekstową wypełnia opis startu, który przyniósł ów laur olimpijski. Dopelnieniem tych treści jest krótki biogram sportowca.

W odniesieniu do treści tego wydawnictwa trzeba zwrócić uwagę na dwa teksty zamieszczone w części wstępnej. Autorem pierwszego jest dyrektor Muzeum Sportu i Turystyki, Tomasz Jagodziński, który skupił się na krótkiej charakterystyce zbiorów, ze szczególnym uwzględnieniem kolekcji nagrodowych medali olimpijskich.

Bardzo ważne i ciekawe informacje zawiera drugi artykuł, autorstwa Tomasza Bylickiego. Dotyczy on historii olimpijskiego medalu nagrodowego. Jest ona bardzo ściśle powiązana z historią nowożytnego ruchu olimpijskiego, którego twórcą był baron Pierre de Coubertin. Medale olimpijskie, nie od razu miały taką formę, jaką mają te dziś wręczane. Autor omawia to zagadnienie odwołując się również do antycznych laurów pierwszych starożytnych olimpiad.

Jedną z niewątpliwych zalet tego wydawnictwa jest fakt, że wszystkie teksty zostały przetłumaczone na język angielski. Warszawskie muzeum, o czym warto tutaj pamiętać, stanowi jedną z ważniejszych instytucji muzealnych zajmujących się tematyką sportu i turystyki na świecie. I z tego zapewne względu, wydawnictwo to nie mogło ująć uwadze władz Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego. Wyrazem tego jest słowo skierowane do czytelników przez Francisca Gabeta, Przewodniczącego Departamentu Kultury i Dziedzictwa MKOl.

Każdy, kto weźmie do ręki tą publikację, musi zwrócić uwagę na staranną szatę graficzną. Czytelny rozkład tekstu i rozmieszczenie materiału zdjęciowego nadaje mu charakter nie tylko katalogu zbiorów muzealnych, lecz także albumowy. Cechuje go bowiem estetyczna stylistyka wydawnictwa albumowego.

Na zakończenie warto sobie zadać pytanie czym jest ta publikacja – katalogiem zbiorów czy wydawnictwem albumowym? Odpowiedź na pytanie w tym przypadku nie jest, a może raczej nie może być jednoznaczna. W części zasadniczej, warstwa opisowa nadaje jej cechy katalogu. Z kolei zamieszczone zdjęcia o charakterze historycznym, archiwalnym, a także sposób ich

edycji nadają jej cechy charakterystyczne dla wydawnictw albumowych. I tu należy doszukiwać się trudności w jednoznacznym zaklasyfikowaniu tej publikacji. Autorom i wydawcy, udało się obie te cechy połączyć w taki sposób, iż trudno je rozgraniczyć. Ale czy jest to istotne? Czytelnik zainteresowany historią polskiego sportu, znajdzie tutaj informacje na ten temat. Jeśli weźmie do ręki tę książkę kolekcjoner medali, jest ona bezcenna. Bowiem olimpijski medal nagrodowy, to nie jest masowa produkcja mennicza – medale te można zobaczyć jedynie w kolekcjach muzealnych. I jest to niezwykle istotne zagadnienie.

Andrzej Kotecki

Piotr Banasiak, Michał Polakowski, *Kolekcja medali olimpijskich w zbiorach Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie*, Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie, Warszawa 2016, ss. 248.